

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

מקץ

(חלק ב שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת מקץ, כא"כז כסלו, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2024

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

מקץ ב

עס שטייט (ביי אברהם/עז) ⁷, „למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו“, איז זיכער, אַז אויך באַ יעקב'ן איז געווען „יצוה את בניו“ – אַלע זיינע זין⁸, און ווי רש"י שרייבט בפירושו (בפירושו על הש"ס⁹), „שבני יעקב שומרי מצות היו, דאע"פ שלא ניתנה תורה מקובלין היו מאבותיהן“¹⁰ –

נאָר – דער מדרש מיינט ניט צו שולל זיין דעם קיום פון שאר המצות ע"י יוסף¹¹ און דעם קיום פון מצות שבת (ושאר המצות) ע"י השבטים¹² – נאָר אַז יוסף'ס שמירת שבת ווערט אָפגעלערנט פון פסוק („הדא אמרה“)¹³, משא"כ די אַנדערע מצות וואָס יוסף האָט מקיים געווען, ועד"ז – אַז דער קיום מצות שבת (וכל המצות) פון כל השבטים¹⁴, איז ניט מפורש אין

א. אויפן פסוק¹, „וירא יוסף גו' ויאמר לאשר על ביתו גו' וטבוח טבח והכן גו'“, שטייט אין מדרש²: „והכן, אין והכן אלא שבת³, היך מה דאת אמר והי' ביום הששי והכיננו וגו'“, הדא אמרה ששמר יוסף את השבת קודם שלא תינתן⁵.

פון פשטות לשון המדרש קען מען אַ טעות האָבן אַז דערמיט ווערט געמיינט אויסטיילען יוסף'ן לגבי זיינע ברידער, און שמירת שבת לגבי אַנדערע מצות, ד.ה. ער און ניט די אַנדערע שבטים האָבן געהיט שבת; געהיט שבת, און ניט אַנדערע מצות.

חז"ל⁶ זאָגן אַז די אבות האָבן אָפגע- היט אַלע מצות התורה, הגם זיי האָבן דערויף קיין ציווי ניט געהאַט, און

(1) פרשתנו מג, טז.

(2) ב"ר פצ"ב, ד. וש"נ.

(3) בכ"מ (מכילתא בשלח יג, יט. לקח טוב שם) „אין והכן אלא ערב שבת“, במכילתא דרשב"י שם „אלא לצורך שבת“. בבמדב"ר פי"ד, ב (בסופו) „ע"ש היתה ואין הכן אלא לשבת“. וראה תנחומא נשא כח בסופו (ותנחומא באבער שם לג); והרי אין דרך המלכים להכין מיום לחבירו כו'. ובפשטות זוהי כוונת הבי"ר שבפנים – ראה רבינו בחיי כאן. פי' מהרז"ו לבי"ר כאן. ועוד. בהלשון „אין והכן אלא שבת“ – ראה לקמן הערה 64.

(4) בשלח טז, ה.

(5) כ"ה בב"ר לפנינו, וביל"ש כאן „עד שלא תינתן“. ועד"ז הוא לפי כמה גירסאות במדרש (ראה ב"ר הוצאת תיאודור אלבק. ושם גם גירסת „קודם שתינתן“). ובמדב"ר ותנחומא שם: „עד שלא ניתנה“.

(6) ראה יומא כח, ב. משנה סוף קדושים. פרש"י ותולדות כו, ה (מב"ר פס"ד, ד. וש"נ) לגבי אברהם. וראה פרש"י ותולדות שם יב. כו, ג. ט (בנוגע ליצחק). וישלח לב, ה (בנוגע ליעקב). וראה ויק"ר פ"ב, י"ד.

(7) וירא יח, יט.

(8) וראה בארוכה פרשת דרכים בתחלתו (דרוש א' וב'), בית האוצר (בתחלתו) וש"נ – אם קיום המצות האבות והשבטים הי' רק להחמיר על עצמם או גם להקל, שיצאו מכלל בני נח ודינם כישראל. וראה ע"ד הפשט – לקו"ש ח"ה ע' 143 ואילך. 266 ואילך. וש"נ. ועוד.

(9) חולין צא, א ד"ה פרע להן – בפירושו פסוק זה („וטבוח טבח גו'“).

(10) להעיר ממדרש לקח טוב כאן: מכאן שהיו אבותינו נהוגים במצות קודם מ"ת.

(11) ראה יפ"ת (השלם) כאן: וה"ה לכל המצות.

(12) ראה מדרש שכל טוב כאן: מכאן שהיו האבות והשבטים שומרין מצות שבת עד שלא ניתנה.

(13) להעיר מלשון המדרש (ב"ר פי"א, ז) „אברהם שאין כתוב בו... יעקב שכתוב בו כו'“.

ובמפרשים שם.

(14) וכן יש לפרש לכאורה בכמה מקומות בחז"ל (ראה הערה 6) דאי' בנוגע ליצחק ויעקב שקיימו מצות פריטיות, וכן בנוגע למה מהשבטים (כבויק"ר שם: „יהודה קיים מה שכתוב בתורה“),

פסוק¹⁵.

דיוסף אויף שמירת השבת דשאר השבטים¹⁹, און ווי איז דאָס מרומוז אין די ווערטער „וטבוּח טבּח והכּוּן“?

ב. אויך דאַרף מען פאַרשטיין די ראַי' פון „אין והכּוּן אלא שבת“, אַז „שמר יוסף את השבת“:

ווי מען לערנט בפשטות וויבאַלד אַז יוסף האָט אָנגעזאָגט מ'זאָל צוגרייטן די מאכלים אויף שבת פון פאַר שבת, איז אַ ראַי' אַז ביום השבת עצמו האָט מען עס ניט געקאָנט טאָן – די מלאכה פון קאָכן וכיו"ב.

לפי זה איז אָבער דורש ביאור: פאַר-וואָס ווערט דער ענין פון קיום מצות שבת ביי יוסף'ן אַרױסגעבראַכט אין מדרש בעקיפין – וויבאַלד אַז ער האָט מכין געווען מערב שבת לשבת איז שמע מינה אַז בשבת האָט ער ניט געקאָנט מכין זיין, טאָן קיין מלאכה²⁰? די תורה האָט, לכאורה, געדאַרפט אונז דערציילן קיום מצות השבת דיוסף באופן ישיר – מיט אַ לשון ע"ד המכילתא.

אין מכילתא²¹ געפינט מען עס טאַקע באופן זה: דערפון וואָס יוסף האָט מכין

(19) ביפ"ת השלם לב"ר כאן: אלא נקט שבת אגב אורח'י דסעודו, ועוד כי השבת הוא אות ועיקר גדול ששקולה כנגד כל המצות*. ועוד שהי חידוש משום דבן נח מוזהר עליו.

אבל טעמים אלו מסבירים רק הטעם מדוע יש בו לימוד מפורש שמר את השבת אף שקיים כל המצות. ובבמדב"ר הנ"ל משמע שיש יתרון בעצם שמירת שבת שלו, ככפנים.

(20) ואף שגם ביעקב למדין שמר את השבת מזה ש, ויחז את פני העיר, נכנס בערב שבת" (ב"ר פ"ט שם), שם י"ל דבא להודיע לא רק שמר את השבת, אלא „דקבע תחומין“, מצוה מיוחדת (ראה מפרשי המדרש שם. וראה לקו"ש שם), משא"כ בבנדו"ד ביוסף. ועצ"ע.

(21) בשלח שם. וכ"ה בתדא"ר פכ"ד (כ"ו).

(* ועד"ז הוא ברמב"ן תולדות כו, ה.

דער ענין הנ"ל, די הדגשה פון דער מעלה פון שמירת שבת ע"י יוסף, שטייט אין מדרש אויך במקום אחר¹⁶:

מי הקדימני ואשלם¹⁶, מדבר ביוסף שהוא הקדים ושימר את השבת עד שלא ניתנה, וטבוּח טבּח והכּוּן א"ר יוחנן ערב שבת היתה ואין והכּוּן אלא לשבת שנאמר והי' ביום הששי והכינו וגו' (און דער מדרש פירט אויס) אמר הקב"ה יוסף אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה, חייך שאני משלם לכן בנך שיהא מקריב קרבנו בשבת.

פון דעם מדרש איז משמע (כהמשך להנ"ל), אַז דאָס וואָס עס ווערט אויסגע-טיילט דער ענין השמירה דשבת פון יוסף איז ניט (בלויז) אין דעם וואָס ביי אים איז דאָס מפורש אין פסוק, נאָר אַז זיין שמירת שבת איז געווען מיט אַ יתרון¹⁷ לגבי זיין קיום פון אַנדערע מצות¹⁸, און אויך ביחס צום קיום המצות פון שאר השבטים – ביז אַז אַלס תוצאה דערפון האָט דאָקא בן בנו של יוסף זוכה געווען צו אַ שכר מיוחד אויף דער שמירת שבת, – ואדרבא – דאָס איז דער טעם וואָס דוקא שמירת שבת פון יוסף איז מפורש בקרא.

דאַרף מען פאַרשטיין: אין וואָס באַ-שטייט דער עילוי פון שמירת השבת

שהפירוש בזה, שבמצות אלו ובאנשים אלו ישנו לימוד מכתובים.

(15) ראה חוליו צא, א. ובהנסמן בהערה 8.

(16) במדב"ר פי"ד ב (בסופו).

(16*) איוב מא, ג.

(17) ומובן שכ"ה גם לפי הדרשה בב"ר שלפנינו. אלא שר"י מוסיף (בבמדב"ר שם) את ענין השכר „שאני משלם לכן בנך כו“.

(18) ועד"ז ביעקב „שכתוב בו שמירת שבת . . קבע תחומין מבעוד יום“ (ב"ר פי"א ז), „שמר יעקב את השבת קודם שתינתן“ (שם פ"ט, ו (בסופו). וראה לקו"ש חט"ו ע' 226 ואילך.

(אויך) אחרי שניתנה, מ"ת²⁹, האָט דאָך געדאַרפט שטיין אַ לשון המתאים לזה, ווי „שמר יוסף את השבת שניתנה רק לישראל" וכיו"ב.

וי"ל דעם ביאור בזה: „נתינה"³⁰ איז שייך צו זאָגן ווען די געגעבענע זאָך איז דאָ במציאות, די „נתינה" טוט בלויז אויף, אַז די זאָך ווערט אַרויסגענומען פון איין מקום ורשות און גייט איבער אין אַ צווייטן מקום ורשות³¹.

וויבאַלד מ'איז מדגיש במיוחד ביי שבת³² „קודם שלא תינתן", „עד שלא ניתנה"³³, איז מובן, אַז שבת איז דאָ פון פריער, און זי ווערט געגעבן³⁴.

29) ואדרבה, מ"ש „קודם שלא תינתן", „עד שלא ניתנה", הסברא נותנת דלא הי' אז האיסור דגוי בשבת, מאחר שלא ניתנה עדיין, וראה בית האוצר בתחלתו.

30) ולא „לפני שנאמרה" או „לפני שנצטוו עלי" וכיו"ב. וראה לקמן הערה 33.

31) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ג פ' נשא (תשמ"ב) בסופו.

32) נוסף על מה שנאמר בנוגע לכל התורה כולה – משנה סוף קידושין. ולהעיר שבימא (שבעה ערה 6), במאמר רב, לא הובאו התיבות „עד שלא ניתנה". ולהעיר מויק"ר שם – „עד שלא ניתנה תורה להם והם עשו אותה מאליהן". וראה גם במדב"ר שם.

33) ואין לומר שההוספה ד„קודם שלא תינתן" גבי שבת היא משום ששבת ניתנה לפני נתינתה הכללית – מ"ת, בפרשת המן ולפני"ז במרה (ראה שבת פז, רע"ב ובתוס' שם. ועוד) כי נוסף ע"ז דאז הו"ל לשנות ולומר „לפני שנאמרה", „לפני שנצטוו", וכיו"ב (ראה שבת שם: כאשר צוך במרה) – אינו מובן למאי נפק"מ כאן מתי ניתנה. ובבמדב"ר שם מפורש: אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה.

34) להעיר ממארו"ל (שבת י, ב), „א"ל הקב"ה למשה מותנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעים", נוסף על מרו"ל שם, פתח, (ב) בנוגע לכל התורה. גם שם מדגיש „חמודה גווזה שגווזה לך תשע מאות ושבעים וארבעים דורות קודם שנברא העולם" (וראה פרש"י שם. פ"י רב ניסים גאון שם).

געווען בערב שבת לערנט מען אָפּ, אַז ער האָט מקיים געווען דעם אָנזאָג²² „זכור את יום השבת"; וואָס בנדו"ד, בהכנה איז דאָס שייך דוקא פאַר שבת (אין ימות החול) – בערב שבת²³.

[און ווי עס שטייט אין מכילתא²⁴ אַז פון פסוק „זכור וגו'" לערנט מען אָפּ „תהא זכור באחד בשבת שאם יתמנה לך מנה יפה תהא מתקנו לשם שבת"].

ג. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם הביאור, וואָס דער מדרש איז מוסיף ומדגיש אַז יוסף'ס שמירת שבת איז געווען „קודם שלא תינתן" – דקשה, ובלשון היפ"ת²⁵ „מאי קמ"ל, פשיטא שבימי יוסף לא ניתנה עדיין?".

דער יפ"ת ענטפערט, „ושמא מפני שלכאורה הי' איסור בדבר שלא ניתנה עדיין, דבן נח שמר שבת חייב מיתה²⁶ (ווייל עס שטייט²⁷ נאָך פאַר מ"ת לא ישבותו) לכן אמר דמ"מ הי' שומריו"²⁸.

אַבער לפי זה דאַרף זיין די הדגשה ניט אויף דעם וואָס מצות שבת איז נאָך דעמולט ניט געגעבן געוואָרן, נאָר אויף דעם וואָס זי איז געגעבן געוואָרן (שפעטער) צו אידן דוקא. וואָרום דער ענין אַז בן נח ששבת חייב מיתה איז דאָך ניט (נאָר) קודם מ"ת, נאָר

22) יתרו כ, ח.

23) אף שבשבת עיקר המצוה הזכור היא לכאורה לקדש את השבת בדברים, מצות קידוש היום – ראה פסחים ק, א. רמב"ם הל' שבת פכ"ט ה"א.

24) יתרו שם. פרש"י שם. וראה ביצה טז, א. רמב"ן ע"פ. פ. מפרשי רש"י שם. שו"ע אדה"ז או"ח סרמ"ב ס"י.

25) השלם לבי"ר כאן.

26) סנהדרין נח, סע"ב.

27) נח ה, כב.

28) ומסיים „וטעם היתרו פי' לעיל". וכוונתו לכאורה לדעתו שיצאו ממלל בני נח – ראה בהנמטן בהערה 8.

ד. די הסברה בזה:

פון די טעמים אויף מצות שבת (זכירת שבת³⁵, שמירת שבת³⁶ וכו'), שטייט בתורה³⁷, "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ . . וינח ביום השביעי", "וביום השביעי שבת וינפש".

דערפון איז מובן, אַז גלייך באַ ששת ימי בראשית איז שוין שבת געווען אַן אויסגעטיילטער טאָג פון די אַנדערע ימות השבוע; און ווי די תורה זאָגט גלייך בפ' בראשית בתחלת הבריאה³⁸ "וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו גו' ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו"; ס'איז נאָר וואָס דער ציווי צו אידן איז געווען ערשט נאָך יצ"מ – ביי מ"ת ולפנ"ו במרה (לאחרי יצ"מ)³⁹

[ווי דער רמב"ם איז מבאר אין מו"נ⁴⁰, אַז די צוויי טעמים במצות שבת – בדברות ראשונות שטייט "כי ששת ימים גו'" און "במשנה תורה"⁴¹ וזכרת כי עבד היית במצרים וגו' על כן צוך ה' אלקיך גו'" – איז עס, מפני שהם לשני עלולים מתחלפים . . כי העלול במאמר הראשון הוא כבוד היום והגדילו . . אמנם תתו לנו תורת השבת וצוותו אותנו לשומרו הוא עלול נמשך לסיבת היותנו עבדים במצרים" – ד.ה. אַז דער טעם וסיבה פאַרוואָס מצות שמירת שבת איז שייך נאָר צו אידן (און ניט צו שאר העמים, הגם אַז אויך זיי זיינען

אין כלל פון "כולם נבראו ונתחדשו במעשה בראשית"⁴²), איז מצד "היותנו עבדים במצרים אשר לא היינו עובדים ברצוננו ובעת שחפצנו ולא היינו⁴³ יכולים לשבות"⁴⁴].

עפ"ז איז פאַרשטאַנדיק מיט וואָס איז (פאַר מ"ת) מצות שבת געווען אויסגע־טיילט פון שאר מצות התורה: אַנדערע מצות, איז זייער "מציאות" נתחדש גע־וואָרן בעת מ"ת, פאַר דעם זיינען זיי ניט געווען בגדר מציאות (אַ "חפצא" בפ"ע, אַ "חפצא" של מצוה); בקיום המצות לפני מ"ת איז געווען נאָר אַ פעולת האדם (מעשה הגברא)⁴⁵.

משא"כ שבת, וואָס דער זמן פון יום השביעי איז אויסגעטיילט מצד דער בריאה, דעם "וינח ביום השביעי", קומט אויס אַז די "חפצא" פון יום השבת איז שוין געווען אויך קודם מ"ת, פון זינט ששת ימי בראשית⁴⁶, – נאָר ס'איז נאָך ניט געווען דער ציווי צום גברא (אידן), ובמילא ניט געווען – חפצא דמצות ה' לאדם.

[ועפ"ז יומתק וואָס דער ענין, אַז שבת האָט ניט קיין שייכות צו בני נח, ווערט אָפגעלערנט⁴⁷ פון⁴⁸ "ויום ולילה לא ישבותו", וואָס שטייט ביי נח"ן – וויבאַלד די "חפצא" פון שבת איז שוין דאַמאַלס געווען]⁴⁹.

(42) אברבנאל למו"נ שם.

(43) להעיר משמו"ר דלקמן הערה 49.

(44) וראה גם חינוך מצוה לא, לב.

(45) ראה לקו"ש חט"ז ע' 212 ואילך. וש"נ.

(46) ועפ"ז יש להסביר הדעה (ב"ר פט"ז, ה) דלאדם הראשון נתן הקב"ה מצות שבת.

(47) סנהדרין נח, ב.

(48) נח ה, כב.

(49) וי"ל שמטעם זה תקן להם משה לישאל

(במצרים) את יום השבת לנוח – שמו"ר פ"א, כח.

פ"ה, יח. וש"נ.

(35) יתרו שם.

(36) תשא לא, יז ואילך.

(37) יתרו שם, יא. תשא שם, יז.

(38) ב, ב"ג.

(39) ראה לעיל הערה 33.

(40) ח"ב פלי"א. וראה בארוכה אברבנאל למו"נ

שם רמב"ן ואתחנן ה, טו. וראה גם נור הקודש

(הארוך) לב"ר פ"א, ז. לקו"ש ח"ב ע' 111 ואילך.

(41) ואתחנן שם.

דער גברא – דער אויבערשטער האָט געגעבן צו אידן אָט דעם זמן פון יום השביעי, די „חפצא“ פון שבת, אַזוי אַז דאָס זאָל „זיין“ אַ חפצא דמצוה באַ עם⁵³, פועל זיין אין אַן אידן דאָ למטה.

1. ויש לומר, אַז אין דעם איז באַשטאַנען דער יתרון מעלה פון שמירת השבת דיוסף (לגבי שמירת שבת פון די שבטים):

דאָס וואָס די אבות ושבטים האָבן מקיים געווען מצות איידער זיי זיינען נצטוה געוואָרן, איז דאָס געווען אויף וויפיל פעולת האדם קען אויפטאָן; ער קען אָבער ניט משנה זיין די מציות וטבע פון דער חפצא ווי זי איז באַשאַפן געוואָרן – ניט אַ חפצא (מצוה וכיו"ב) אויסגעטיילט דורך זייער פעולה – פון אַנדערע חפצים (מצות) שכמוה, חפצא דמצוה. ועד"ז איז געווען שביתה בשבת ע"י השבטים, אַז עס איז בלויז אַ פעולה של הגברא, אָבער די „חפצא“ פון שבת אַלס זמן האָבן זיי ניט געקענט משנה זיין (זייער שביתה ממלאכה איז געווען בלויז אַ סימן אויף „כי בו שבת גו").

משא"כ באַ יוסף'ן – זיין שמירת שבת איז מפורש בתורה – ווערט עס אַ מציות בעולם (ואדרכא – אַ מציות נצחית⁵⁴).

וי"ל הטעם בדבר:

ס'איז ידוע⁵⁵ די מעלה פון יוסף לגבי שאר השבטים: די שבטים זיינען געווען

ה. און דאָס איז דער פירוש וואָס מ'זאָגט ביי שבת דעם לשון „קודם שלא תינתן“, „עד שלא ניתנה“:

אויך פאַר דעם ציווי אויף שמירת שבת איז שבת געווען אַ מציות און נאָכמער אין זעלבן מהות ווי שפעטער (נאָך דער „נתינה“) – יום שביתה ממלאכה, נאָר דאָמאָלס איז זי געווען אין אַן אַנדער (העכערן) רשות, רשות הנותן: שבת איז געווען אַ זמן מיוחד דערפאַר וואָס דער אויבערשטער האָט דעם טאָג, כביכול, „שובת“ געווען ממלאכה; „נתינת“ השבת האָט אויפגעטאָן, אַז דאָס זאָל איבערגיין מרשות הנותן (אויך צו –) לרשות המקבל, ד.ה. די שביתה זאָל אָנקומען צום „גברא“, צו דעם אידן דאָ למטה.

איידער ס'איז געווען „נתינת“ השבת פון דעם וועלכער „וישבות ביום השביעי“, השם, האָט עס ניט געהאָט אַ שייכות צו אַנדערע. בסגנון אחר: אַ „גברא“ האָט ניט דעם כח צו אויפטאָן אַז ביי אים זאָל זיין דער זמן השבת מעין זה ווי דאָס איז ביים „בורא“⁵⁰, ובמילא האָט קיין אָרט ניט אַז ער זאָל שובת זיין ממלאכה; ביי מתן תורה האָט זיך אויפֿגעטאָן ה„נתינה“ בכלל ובפרט – היות אַז במ"ת איז בטל געוואָרן די גזירה און „העליונים ירדו לתחתונים“⁵¹, ובפרט בנוגע שבת איז (ע"ד) ווי מילה איז געוואָרן אַ חפץ דמצוה⁵² נאָך פאַר מ"ת) – „ציוון במרה“ אַנגעזאָגט געוואָרן

53) ומתורץ מש"כ לעיל הערה 33.

54) ראה צפ"נ (מכות יא, א. מפענ"צ פ"ה ס"ב) בנוגע לשבועת משה המפורשת בתורה „ויאל משה“ (שמות ב, כא).

55) סה"מ תקס"ה ע' קצב ואילך. תו"ח ויחי ד"ה בן פורת יוסף. דרמ"צ פא, א. סה"מ תרכ"ט ע' רנח ואילך. המשך תרס"ו ע' שטו. סה"מ תרפ"ח ע' כג ואילך. ובכ"מ.

50) ולהמדרש הנ"ל הערה 46 י"ל דשאני אדם הראשון, כי א' נתן לו (הקב"ה) מצות שבת. ב' דהי' בגן עדן (עיי"ש שלמדן זה דנתן לו מצות שבת ממ"ש בראשית ב, טו) ויניחהו בג"ע, וינח ביום השביעי" (וכו').

51) שמור"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

52) ראה לקו"ש שם ע' 213. וש"נ.

ז. עפ"ז יש לבאר וואָס די תורה האָט מגלה געווען דעם ענין פון שמירת שבת דיוסף דוקא דורך דעם לשון „והכין“, וואָס ווייזט כנ"ל אויפן „והי' ביום הששי והכינו גו'“:

דער העדר און שביתה ממלאכה ביום השבת עצמו ברענגט אַרויס דעם שינוי בהגברא, דער דאָס איז אין דעם טאָג נח ושובת ממלאכה;

דוקא די פעולה פון דער הכנה מערב שבת לשבת טוט אויף אין חפצי העולם און זמן העולם, אַז מצד דער אַנדערש-קייט פון שבת איז מען זיך צו אים מכין (נאָך פון פריער) ופועל אין וועלט.

וי"ל עוד יתרה מזה – אַ פעולה נמשכת ביום השבת⁶⁰,

און ווי דאָס ווערט אַרויסגעבראַכט אויך אין הלכה:

פון „והי' ביום הששי והכינו גו'“ לערנט מען אָפּ⁶¹ (ניט אַזוי, ניט נאָר אַז מ'דאַרף מכין זיין אויף שבת בפעולה, באַקן און קאָכן מבעוד יום; דאָס שטייט בפירוש אין פסוק, „את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו“⁶², נאָר פון דעם זעט מען) אַז „אֲחַשְׁבֵּי רחמנא לסעודת

רועי צאן וואָס דאָס איז אַן אופן העבודה וואָס איז „גורם ההתבודדות“⁵⁶ און אָפּ געטראַגנקייט פון עניני העולם, דערפאַר איז זייערע פעולות, כולל שמירת שבת „אַפגעטראַגן“ פון וועלט. זייער „בו שבת“ האָט ניט משנה געווען דעם (זמן פון) עולם; משא"כ די עבודה פון יוסף איז געווען אין מצרים, „ערות הארץ“; און ניט נאָר האָט מצרים אים ניט געשטערט אין זיין עבודת ה', נאָר זייענדיק אין מצרים איז ער געווען דער מושל ושלט אויף מצרים ובלעדן לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים⁵⁷ און ניט נאָר בנוגע גשמיות (וישבור למצרים וכו'), נאָר אויך בשייכות לרוחניות (יוסף האָט אויפגעטאָן „שימולו“⁵⁸).

און וויבאַלד אַז זייענדיק „למטה“ (אין מצרים, און דאָרט גופא, און נאָך זייענדיק „בבית אדוניו המצרי“ – פאַר ובלעדן גו') איז „והיה הוי' את יוסף“⁵⁹, האָט זיך באַ אים און אין עם (צוואת וחיבור –) אַנגעהערט דער שבת פון אויבערשטן, „כי בו שבת מכל מלאכתו“, די „חפצא“ פון שבת לה', ובמילא האָט זיין שמירת שבת „קודם שלא תינתן“ אין זיך געהאָט (מעין המעלה פון) שמירת שבת וואָס נאָך מ"ת⁶⁰.

⁶⁰ ועפ"ז יובן מה שמשיך במדבר „אמר הקב"ה יוסף אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה חייך שאני משלם לכן בנך שיקריב קרבנו בשבת“ –

כי תוכן הענין דהקרבת קרבן (נשיא אפרים) בשבת, „מה שאין יחיד מקריב“ (ל' במדבר"ר שם) הוא מה שבשבת אפרים הוסיף בקדושת השבת על הקדושה שבשבת מצ"ע (ראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 49 ואילך). ולכן זהו השכר על קיום מצות שבת דיוסף, שלמדין מענין ההכנה לשבת שלו, דהיינו שלא הי' זה שמירת שבת (– כביעקב), כ"א הוספה ופעולה בשבת, ככפנים.

⁶¹ פרש"י ביצה ב, ב ד"ה והכינו. וראה פרש"י פסחים מז, ב ד"ה והכינו.

⁶² בשלח טז, כג.

⁵⁶ לשון הכלי יקר (בראשית ד, ג) במעלת הבל שהי' רועה צאן.

⁵⁷ פרשתנו מא, מד.

⁵⁸ ביר' פצ"א, ה. הנחומא פרשתנו ז. פרש"י פרשתנו מא, נה.

⁵⁹ וישב לט, ב.

⁶⁰ ועפ"ז אולי י"ל דזהו גם המעלה דשמירת שבת דיוסף לגבי שמירת שבת דיעקב (ראה לעיל הערה 18). והרי החילוק הנ"ל בין יוסף לשבטים מבואר הוא (במקומות שבהערה 55) לגבי יוסף והאבות (כולל יעקב). ולכן דוקא ביוסף נלמד ענין שמירת השבת מ„והכין“ (כדלקמן ז, ז), משא"כ אצל יעקב (ראה לעיל הערה 20).

דערפון וואָס ביי אידן הערט זיך אָן די „שביתה“ פון דעם אויבערשטן (ניט נאָר די שביתה פון עשיית שמים וארץ גשמיים, נאָר), „כמו ששבת ה' מיו"ד מאמרות שנבראו בהם שמים וארץ" ⁶⁶.

וכשם ווי די שלימות פון שמירת שבת לפני מ"ת באַ יוסף'ן, איז ווייל ביי אים האָט זיך אָנגעהערט דער „כי בו שבת“ פון אויבערשטן, עד"ז איז אויך בנוגע צו שמירת השבת נאָך מ"ת, אַז דער „שומר שבת כהלכתו" ⁶⁹ איז שובת ניט בלויז ממעשים גשמיים און דיבורים גשמיים, נאָר ביי אים ווערט דערהערט, כביכול, די שביתה פון אויבערשטן, ביז צו דעם „פנימיות“ השבת היא הכוונה בתפלת השבת ובת"ת לדבקה בה' אחד כמ"ש ⁷⁰ שבת לה' אלקיך.

וואָס דאָס ברענגט מייד די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמארז' ⁷¹ אלמלא משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן (וואָס דאָס איז במשך הזמן פון אר"ן ⁷² שבת) מייד נגאלים.

(משיחת ש"פ מצורע תשמ"א)

מהדיבור כ"א על השביתה ממעשה" (ל' הצ"צ באוה"ת שמות כרך ז' ס"ע ב'תשב ואילך). הרי על השביתה מדיבור באופן „שלא לשוח שום שיחה בטילה“ אין ציווי גם מד"ס – ראה שיחת ש"פ אמור תשמ"ב.

69) שבת קית, ב. הובא בקו"א שם. ומדייק „כהלכתו דייקא“. וממשיך „לכן מוטל כו' להיות בקי בהלכתא רבתא לשבתא. גם יזהר שלא לשוח כו'“, כפנים.

70) יתרו כ. יוד.

71) שבת שם. ובירושלמי (תענית פ"א סה"א): שבת א' כתיקונה.

72) ראה לקו"ת (בהר מא, א ואילך) דירוש' הנ"ל „אינו סותר למאמר... (שבכבלי הנ"ל) כו' כי פ"י שתי שבתות היינו ג"כ שבת אחת“, עיי"ש בארוכה. ובכ"מ.

שבת, שיזמיננה (כפיו) מבעוד יום ובחול" ⁶³.

דער „והכיננו את אשר יביאו“ ברענגט אַרויס אַז סעודת שבת, וואָס מעסט איר בשבת, איז אַ סעודה חשובה.

דעריבער איז די תורה מרמז דעם ענין פון שמירת שבת דיוסף אינעם לשון „הכנה“, ווייל דער יתרון ומעלה פון זיין שמירת שבת איז באַשטאַנען אין דעם וואָס דורך אים און אין אים איז דער סאָג געווען אַ יום מיוחד, ד.ה. ס'איז געווען די „חפצא“ פון וינח ביום השביעי, וואָס דאָס זאָגט זיך אַרויס, כאמור, אין דעם ענין ההכנה דוקא ⁶⁴.

ח. כשם ווי ס'זיינען געווען די צוויי אופנים הנ"ל פון שמירת שבת לפני מ"ת, מעין זה ועד"ז זיינען זיי אויך דאָ נאָך מ"ת:

ס'איז ⁶⁵ דאָ שבת ווי זי איז געגעבן געוואָרן בדיבור בגלוי בפשט ההלכה, שביתה בשבת ממלאכה וכו', און ס'איז דאָ „בחי' שמור בפנימיות“, „שביתה מדיבורים גשמיים“ ⁶⁶ – ניט בלויז ניט מרבה זיין בדיבור ⁶⁷, נאָר באופן של שביתה, „שלא לשוח שום שיחה בטלה חו"ן“ ⁶⁸; דער אופן השביתה ⁶⁸ נעמט זיך

63) אבל סעודת חול לא חשיבא ולא שייכא בה הזמנה הלכך באחד בשבת בעלמא לית לן למיסר ביצה כו' (רש"י ביצה שם ד"ה ואין).

64) ואולי י"ל הפירוש בלשון המדרש שלפנינו „אין והכן אלא שבת, ולא „אלא בע"ש“ או „אלא לשבת“ וכיו"ב (ראה לעיל הערה 3), דכל הגדר ההכנה מתאים רק כשמדובר בשבת, דסעודה חשובה היא כו', כנ"ל.

65) ראה בכל הבא לקמן – תניא קו"א בסופו. וראה לקו"ש ח"א ע' 81 ואילך.

66) לשון אדמו"ר הזקן בקו"א שם.

67) שו"ע אדה"ז או"ח סש"ז ס"ב.

68) ש"אין אנו מצווים מדאורייתא על שביתה

